

ITÄMERI-TOIMENPIDEOHJELMA 2024-2028 HAMINA

PÄIVITYS 2024



SISÄLLYSLUETTELO

1. Itämerihaaste ja Itämeri-toimenpideohjelman laatiminen	3
2. Itämeri sitoumus 2024-2028	3
3. Visio ja tavoitteet 2028	4
3.1 Merten kestävä käytön edistäminen	5
3.2 Roskaantumisen estäminen	5
3.3 Haitallisten aineiden vähentäminen	5
3.4 Luonnon monimuotoisuuden lisääminen	5
3.5. Rehevöitymisen hillitseminen	6
3.6 Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen	6
4. Toimenpiteet	7
4.1 Laivaliikenne	7
4.2 Vapaa-ajan veneily	8
4.3 Suunnitelmallinen vesialueiden käyttö	8
4.4 Roskaantumisen estäminen	10
4.5 Jätevedet	11
4.6 Hajakuormitus	12
4.7 Maatalous	12
4.8 Metsätalous	14
4.9. UUSI: Kalakannat ja virkistyskäyttö	14
4.10 UUSI: Vieraslajien torjunta	14
4.11 Itämeri-tietoisuuden lisääminen	14
5. Esimerkkejä Haminassa jo toteutetuista toimenpiteistä	15
6. Toimenpideohjelman päivittäminen ja toimien rahoittaminen	16



1. Itämerihaaste ja Itämeri-toimenpideohjelman laatiminen

Itämerihaaste on Helsingin ja Turun kaupunkien aikaansaama verkostoaloite, joka kutsuu organisaatiot sitoutumaan Itämeren suojeluun, tekemään oman Itämeri-toimenpideohjelmansa ja alkavan toteuttaa sitä. Haminan kaupunki vastasi Itämeri-haasteeseen vuonna 2008 laatimalla oman toimenpideohjelmansa Itämeren suojelemiseksi. Toimintaohjelmaa on päivitetty vuosittain.

Itämerihaasteessa haasteen vastaanottaneet tahot sitoutuvat laatimaan oman Itämeren suojeluun tähtäävän toimenpideohjelmansa, joka sisältää lain vaatimukset ylittäviä konkreettisia toimenpiteitä Itämeren hyväksi.

Itämerihaasteessa on asetettu uusin toimintakausi vuosille 2024-2028. Haminan kaupungin Itämeri-toimenpideohjelman on ajateltu olevan jatkuva projekti ja Hamina on siis mukana tälläkin kaudella ja päivittää Itämeri-sitoumuksensa.

Itämerihaasteen verkostoon on liittynyt jo 330 organisaatiota Suomesta ja muista Itämeren maista.

2. Itämeri-sitoumus 2024-2028

“Tällä sitoumuksella organisaatiomme tunnistaa vastuunsa meren käyttöpaineiden ja meren tilan parantamisen yhteensovittamisessa. Haastamme itsemme ja organisaatiomme työhön terveen ja tuottavan Itämeren puolesta vahvistaaksemme yhteistä tunnetta lähivesiemme omistajuudesta ja vastuuta niiden hyvinvoinnista.

Vastaamme yhteiseen haasteeseen vapaaehtoisesti, tekemällä vesistöjen eteen enemmän, kuin mitä laki ja ydintoimintamme vaatimukset edellyttävät. Sitoudumme konkreettisiin toimiin vähentääksemme oman toimintamme aiheuttamaa kuormitusta lähivesiin ja Itämereen.”

Liitymme Itämerihaaste-verkostoon vuosiksi 2024–2028

Toimimme yhteisen vision edistämiseksi käynnistämällä yhden tai useamman v. 2024-2028 , teemoihin liittyvän Itämeri-toimenpiteen, seuraavan 12 kuukauden kuluessa sekä täydentämään omaa Itämeri-toimenpideohjelmaa tämän jälkeen uusilla toimenpiteillä.

Raportoimme Itämerityön edistymisestä Itämerihaasteen koordinaattoreille 12 kuukauden kuluttua.



3. Visio ja tavoitteet 2028

Itämerihaasteen visiona on puhdas, tuottava ja yhteinen Itämeri

Toimenpideohjelman 2024-2028 tavoitteet

Tällä hetkellä käynnissä on neljäs toimenpidekausi vuosille 2024-2028. Kauden tavoitteita on kuusi ja ne kattavat Itämeren tilaan merkittävimmin vaikuttavia uhkia ja keskeisimpiä ratkaisuja:



Merten kestävän käytön edistäminen



Roskaantumisen estäminen



Haitallisten aineiden vähentäminen



Luonnon monimuotoisuuden lisääminen



Rehevöitymisen hillitseminen



Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen

3.1 Merten kestävä käytön edistäminen

Merten kestävällä käytöllä tarkoitetaan merenkulun ja siihen liittyvien toimintojen, sekä muiden vesistöissä ja veden alla tapahtuvien toimintojen kestävyttä. Tavoitteena on, että meren käyttö ei huononna sen tilaa ja kaikenlainen saastuttaminen ja muu kuormitus olisi mahdollisimman pientä. Toiminnan merialueella tulisi häiritä mahdollisimman vähän ekosysteemien toimintaa ja eliöiden hyvinvointia. Meren kestävään käyttöön liittyy esimerkiksi laivaliikenteen, virkistyskäytön, kalastuksen ja muiden elinkeinojen harjoittamisen ympäristöystävällisyys.

Käsittlemättömän ja käsitellyn käymäläjäteveden päästäminen aluksesta veteen on kielletty Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä ja suomalaisesta aluksesta myös Suomen aluevesien ja talousvyöhykkeen ulkopuolella siten kuin MARPOL 73/78 -yleissopimuksen IV liitteessä, Helsingin sopimuksessa taikka Suomea sitovissa muissa kansainvälisissä velvoitteissa määrätään tai Euroopan yhteisön säädöksissä säädetään.

Merialueisiin ja vesiin kohdistuvat moninaiset yhteiskunnan käyttömuodot, tarpeet ja toiminnot aiheuttavat paineita sekä ympäristölle että vesialueiden kestävälle käytölle. Samalla mm. ilmastonmuutoksen takia kuormitusriskit ovat lisääntymässä ja haitalliset vieraslajit aiheuttavat huolta. Toimenpiteiden tavoitteena on täydentää tietoa vedenalaisesta luonnosta (luontotyypit ja lajisto) kaupunkien merialueilla ja toteuttaa monikäytön periaatetta. Näin suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito ottavat huomioon samoille alueille kohdistuvia erilaisia toimintoja sekä ympäristön ja ihmispaineiden muutoksia.

3.2 Roskaantumisen estäminen

Itämereen päätyy paljon roskaa, josta suuri osa on peräisin maalta. Eläimille roskan suuri määrä aiheuttaa konkreettista haittaa esimerkiksi takertuen niihin ja päätyen ruuan mukana niiden elimistöön. Suuri osa roskasta on muovia, joka hajoaa meressä edelleen mikromuoveiksi. Mikromuovia on löydetty myös ihmisistä. Tupakantumpit ovat yleisin roska rannoilla. Niistä liukenee mereen haitallisia aineita. Suomessa toimiva jätehuolto käsittelee roska-astioihin lajitellut jätteet, eikä asianmukaisesti hävitettyjä roskia päädy sitä kautta mereen.

Itämerihaasteen tavoite on saada roskaantuminen hallintaan. Meren roskaantuminen vaikuttaa haitallisesti meriympäristöön, ihmisen terveyteen ja meriympäristön virkistyskäyttöön sekä aiheuttaa taloudellista haittaa rannikon elinkeinotoiminnalle. Tavoitteena on vähentää roskaantumista meriympäristössä niin, että meriluonto voi hyvin ja meren ekologisesti hyvä tila saavutetaan.

3.3 Haitallisten aineiden vähentäminen

Itämereen päätyy haitallisia aineita esimerkiksi teollisuudesta, pelloilta ja kotitalouksien jätevesien mukana. Hulevesien mukana haitalliset aineet päätyvät esimerkiksi kaduilta suoraan vesistöihin. Jätevedenpuhdistamolle päätyvistä yhdyskuntavesistä päätyy myös haitallisia aineita mereen, koska kaikkia aineita ei pystytä poistamaan kokonaan jätevesien käsittelyssä. Itämeren kuormittavat myös historian saatossa merenpohjaan sedimentoituneet pitkäikäiset haitalliset kemikaalit sekä esimerkiksi uponneet alukset, joista voi vapautua vaarallisia kemikaaleja ajan saatossa. Itämerestä löydettyjen haitallisten aineiden pitkän aikavälin yhteisvaikutuksista tiedetään vasta vähän. Eniten ongelmia tällä hetkellä aiheuttavat elohopea, lääkeaineet, palonestoaineet ja öljyt. Haitalliset aineet ja myrkyt voivat kertyä eliöihin ja rikastua ravintoketjussa, päätyen lopulta ravintoketjun huipulle petoeläimiin ja ihmiseen. Lisäksi ne voivat aiheuttaa hormonihäiriöitä koko ravintoketjussa.

Itämerihaasteen tavoite on saada haitalliset aineet hallintaan. Haitalliset aineet kuten pysyvät orgaaniset yhdisteet vaikuttavat haitallisesti meriympäristöön, ihmisen terveyteen ja meriympäristön virkistyskäyttöön sekä aiheuttavat taloudellista haittaa rannikon elinkeinotoiminnalle. Toimenpiteiden tavoitteena on alentaa haitallisten aineiden pitoisuuksia niin, että meriluonto voi hyvin ja meren ekologisesti hyvä tila saavutetaan.

3.4 Luonnon monimuotoisuuden lisääminen

Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan lajien, elinympäristöjen ja geenien kirjoa maapallolla tai tietyssä luontotyypissä. Monimuotoisuus on ihmisen toiminnan seurauksena vähentynyt jo pitkään, mikä aiheuttaa lajien sukupuuttoja ja ekosysteemien heikentymistä. Luonnon monimuotoisuus on välttämätöntä myös ihmiselle ekosysteemipalveluiden, kuten ruuantuotannon, luonnonvarojen

hyödyntämisen ja terveysvaikutusten turvaamiseksi. Luonnon monimuotoisuutta voidaan turvata säästämällä ja ennallistamalla luonnontilaisia ympäristöjä, hillitsemällä ilmastomuutosta ja torjumalla haitallisia vieraslajeja.

3.5 Rehevöitymisen hillitseminen

Rehevöitymisellä tarkoitetaan ravinteiden, kuten typen ja fosforin, määrän liiallista kasvua vesistöissä. Muun muassa maa- ja metsätalous, sekä teollisuus- ja jätevedet rehevöittävät Itämeren. Ravinteiden runsas määrä lisää perustuotantoa, mikä voi näkyä kesäisin valtavinakin leväkukintoina. Rehevöityminen vähentää hapen määrää vedessä ja voi johtaa hapettomiin merenpohjan alueisiin sekä aiheuttaa muutoksia lajistoissa. Toimenpiteiden tavoitteena on vähentää kaupungeista ja niiden valuma-alueilta eri lähteistä sisävesistöihin ja Itämereen tulevaa kiintoaineen ja rehevöittävien ravinteiden, fosforin ja typen, kuormitusta.

Jätevesien puhdistus koko eteläisen Kymenlaakson osalta on keskitetty Kotkan Mussalon puhdistamolle. Yhdyskuntien jätevesipuhdistuksen keskittäminen useiden pienien laitosten sijasta harvoin suurempiin parantaa jätevesien käsittelyn tehoa ja toimintavarmuutta ja vähentää purkupisteitä Itämereen. Viemäriverkoston saneerauksen lisäksi kiinteistökohtaisilla kunnostuksilla vuotovesimäärää ja puhdistamon puhdistustulosta voidaan parantaa ja näin mereen menevää kuormitusta vähentää.

Erosion vähentämistoimenpiteillä on mahdollista parantaa veden laatua ja vähentää maatalouden aiheuttamaa kiintoaine- ja ravinnekuormitusta. Maatalouden ympäristösopimuksissa käytettyjä menetelmiä, suojavyojhykkeitä ja -kaistoja, laskeutusaltaita, kosteikkoja ja pohjapatoja on käytetty irronneen ja virtaavan veden mukana kulkeutuvan kiintoaineen pysäyttämiseen. Kaupunki voi omistamiensa peltojen osalta pyrkiä vähentämään niiden aiheuttamia ravinnepäästöjä vesistöihin.

Myös peltojen kipsikäsitteily vähentää eroosiota ja leikkaa vesistöjä rehevöittävää fosforikuormitusta välittömästi. Hiiliviljelyssä taas ideana on kasvattaa viljelymenetelmien ja kasvivalintojen avulla maaperän hiilivarantoa. Samalla vähenee ravinteiden huuhtoutuminen, sillä kasvit pidättävät vettä ja ravinteita.

Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa jokien, järvien ja rannikkovesien sekä pohjavesien hyvä tila sekä samalla estää hyvässä tilassa olevien vesien heikkeneminen. Koko Suomen kattavat vesienhoitosuunnitelmat ovat valmistuneet vuosille 2022-2027. Uuden kauden v. 2028-2033 vesienhoitosuunnitelmat valmistuvat v. 2027 loppuun mennessä.

Haja-asutusalueen asukkaan jätevesistä joutuu vesistöihin tätä nykyä keskimäärin noin kuusinkertaisesti rehevöittäviä fosforipäästöjä verrattuna taajama-asukkaaseen, joka on vesihuoltolaitoksen viemäriässä. Myös maalle rakennetuilla matonpesupaikoilla voidaan vähentää vesistökuormitusta verrattuna vesistöissä olevaan matonpesulaituriin.

Metsätalouden merkittävin haittaa aiheutuu lisääntyneestä kiintoaineen huuhtoutumisesta. Kiinnittämällä huomiota kuntien metsätalouden vesiensuojelutoimiin, saadaan vähennettyä metsätalouden aiheuttamaa kuormitusta Itämeressä.

3.6 Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen

Itämeren hyvän tilan saavuttaminen edellyttää yhteistyötä kaikkien meren valuma-alueella toimivien kesken. Valuma-alueen laajuus ja geopoliittinen tilanne aiheuttavat haasteita yhteistyölle, mutta yksittäisten toimien vaikutus ei ole riittävä vakavien ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. Asukkaiden tietoisuus ja osallisuus Itämeren suojelussa on tärkeää, sillä kaupunkilaisten merkitykselliset kokemukset ja syy-seuraussuhteiden parempi hahmottaminen kasvattavat arvostusta merta kohtaan. Lisäksi se synnyttää poliittista painetta ja mahdollistaa vesiensuojelun resurssoinnin myös organisaatioiden päätöksenteossa.

4. TOIMENPITEET

Itämerihaasteen toimenpideohjelma kaudelle 2024–2028 koostuu erilaisista toteutettavista toimenpiteistä, jotka edistävät yhtä tai useampaa tavoitetta.

4.1 LAIVALIIKENNE

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
HaminaKotka Satama Oy tehostaa alusjätevesien vastaanottoa ja selvittää rakennettavien laitureiden mahdollisuudet vastaanottaa alusjätevesiä kunnalliseen viemäriverkostoon Haminassa	HaminaKotka Satama Oy ja Haminan kaupunki	Asia huomioidaan uusien laiturien rakennuksen yhteydessä. Itämeren satamilla on No Special Fee -maksujärjestelmä, jossa jätemaksu veloitetaan riippumatta siitä, jättääkö alus jätteitä satamaan vai ei. HaminaKotka satamassa aluksilta veloitetaan joka käyntikerralta hinnaston mukainen aluksen nettovetoisuuteen perustuva jätehuoltomaksu, johon sisältyvät kiinteät jätteet, konehuoneen öljyiset jätteet sekä käymäläjätevedet. Koska satamalla ei ole käymäläjätevesien vastaanottolaitteita laitureilla, jätevedet on käytännössä otettu vastaan loka-autoihin ja ajettu jätevedenpuhdistamolle.	Merten kestävä käyttön edistäminen Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen
HaminaKotka Satama Oy:n öljyntorjuntavalmiuden ylläpitäminen	HaminaKotka Satama Oy, Kymenlaakson pelastuslaitos, Haminan kaupunki, WWF	HaminaKotka Satama Oy:llä on yhteensä 1,2 km öljyvuomia. Puomin käyttöä harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan kaksi kertaa vuodessa yhteistyössä sataman yritysten ja viranomaisten kanssa.	Merten kestävä käyttön edistäminen Haitallisten aineiden vähentäminen
UUSI: Viestitään rahtialuksille mahdollisuuksista jättää mustia ja harmaita jätevesiä satamaan.	HaminaKotka Satama Oy	No special fee- ohjeistus on laadittu ja löytyy HaminaKotka Satama Oy:n nettisivuilta https://www.haminakotka.com/fi/toimintaohjeet/jateohje Ohjetta jaetaan alusten agenteille ja tiedotetaan tapaamisissa.	Merten kestävä käyttön edistäminen Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen

4.2 VAPAA-AJAN VENEILY

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Pienvenesatamien jätehuollon parantaminen rakentamalla alueelle lisää septitankkien sisällön vastaanottoasemia	Viherpalvelut	Uusia septityhjennyslaitteita ei ole lisätty v. 2008 Nuokonlahden luonnonsatamaan asennetun kelluvan laitteen jälkeen. Kelluva septityhjennyslaite on edelleen käytössä. Tervasaarella on myös septityhjennyslaite.	Merten kestävän käytön edistäminen Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen
Huvivenesatamien jätehuollon parantaminen	Viherpalvelut	Viherpalvelut on järjestänyt öljypitoisten jätteiden vastaanoton Rampsinkarin veneasemalle v. 2017. Öljyjen vastaanottosäiliö ei ollut käytössä v. 2023, mutta hankinnassa on uusi.	Merten kestävän käytön edistäminen Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen
Kaupungin alueella olevien huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmien päivittäminen	Ympäristön-suojelu	Huvivenesatamille toimitettu jätehuoltosuunnitelmien päivityspyynnöt.	Merten kestävän käytön edistäminen Haitallisten aineiden vähentäminen Roskaantumisen estäminen Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen

4.3 SUUNNITELMALLINEN VESIALUEIDEN KÄYTTÖ

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Hulevesien hallinnan ja rantojen suojavyöhykkeiden edistäminen sekä tulvariskien huomioiminen kaavoituksessa	Kaavoitus ja Haminan Vesi	Hulevesien hallinta ja rantojen suojavyöhykkeiden edistäminen sekä tulvariskien huomioiminen on ollut ohjeistuksena kaavoituksessa, mutta siihen tullaan jatkossa kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Kaavoituksessa uusien laadittavien kaavojen ja kaavojen päivitysten yhteydessä huomioidaan jatkuvasti hulevesien hallinta kaavamääräyksissä ja mahdollisia hulevesien viivyttämiseen varattavia viher/kosteikkoalueita varaamalla sekä erityisesti yleiskaavoissa rannoille rakentamiselta vapaita suojavyöhykkeitä osoittamalla ja tulvariskialueet huomioimalla	Roskaantumisen estäminen Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen Luonnon monimuotoisuuden lisääminen Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen

		<p>Haminan kaupunki on hakenut ELY-keskukselta hankeavustuksen yhteishankkeelle: <i>Hulevesien hallinnan parantaminen vesiensuojelun näkökulmasta Haminassa</i>, johon Haminan Vesi osallistuu. Tavoite on hankkeen kautta edistää hulevesien hallintaa kaavoituksessa hankkeesta saatavien tietojen ja työkalujen myötä. Hankkeen toteutusaika 2023-2024.</p>	
<p>Rantojen ja vesialueiden hoito ja kunnostaminen ja salmien virtaamien parantaminen</p>	<p>Viherpalvelut</p>	<p>Kaupungin niittokoneella niitetään Savilahtea asukkaiden toimesta talkoilla. Savilahdelle tehtiin v. 2021 uusi niittosuunnitelma. Kaupunki on korjannut rantaan kasatut kaislat pois.</p> <p>Paikallinen yhdistys MeriHamina ry. on ollut aktiivinen kaupungin ranta- ja vesialueisiin liittyvissä kunnostustöissä mm. vesikasvien niitoissa ja tätä työtä Haminan kaupunki on myös osarahoittanut. Yhdistys on saanut aluehallintovirastolta luvan Pappilansaarten salmien ruoppaamiseksi veden virtauksen parantamiseksi ja umpeenkasvun estämiseksi. Ruoppaustyötä jatkettiin ensimmäisessä salmessa talvella 2023.</p> <p>Pappilansaaren Etusaaressa sekä Takasaaressa laidunsi kesällä 2023 lampaita luonnonhoitotyössä syöden kasvustoa ja erityisesti aluetta valtaavaa pihlajaa pois. Lampaita on käytetty tällä alueella myös aiemmin luonnonhoitotyössä ja tulokset ovat olleet hyviä.</p> <p>Kirkkojärven Humalniemessä päättyi avustusrahoitteinen Helmi-hanke syksyllä 2023, joka perustui alueen hoitoon lehmiä laiduntamalla. Kesällä 2023 alueelle ei saatu lehmiä laiduntamaan, mutta alueella suoritettiin koneellinen niitto loppukesästä 2023.</p> <p>Kirkkojärven eteläosan lintuvesikunnostukselle on Haminan kaupunki myös</p>	<p>Merten kestävän käytön edistäminen</p> <p>Luonnon monimuotoisuuden lisääminen</p>

		saanut myönteisen avustuspäätöksen (Helmi-hanke) ja kunnostustyötä on aloitettu v. 2023.	
Ruovikkolautojen poisto kaupungin vesialueilta	Viherpalvelut	Veden kuljettamia ruovikkolautoja on poistettu ympäri vuoden, varsinkin syksyllä ja talvella mm. uimarannat, Skipparinniemi, Tervasaari ja Pitkät hiekat.	Merten kestävä käytön edistäminen Rehevöitymisen hillitseminen

4.4 ROSKAANTUMISEN ESTÄMINEN

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Ranta-alueiden siivous ja roskienkeruu	Viherpalvelut	Viherpalvelut siivoaa jatkuvasti ranta-alueita roskista. Myös useat yhdistykset Haminassa siivoavat alueita ja viherpalvelut sekä aluepalvelut hoitavat kerättyjen roskien kuljetuksen käsittelyyn. Keväällä 2022 aloitti myös Siisti Siti kampanja ja jatkuu edelleen. Siisti Sitissä talkoillaan lähiympäristön ja miksei kotiympäristön siivoamisessa. Haminan kaupunki on hankkinut roskapihtejä ja lehtiharavoita lainattavaksi kirjastoista ympäri vuoden.	Roskaantumisen estäminen
Jätteen keräyspisteiden kehittäminen ja laittomien kaatopaikkojen vähentäminen	Viherpalvelut ja ympäristön-suojelu	RINKI-ekopisteitä pyritään kehittämään saatujen palautteiden perusteella yhteistyössä Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy:n kanssa mm. säiliökojoja ja puristinlaitteita lisäämällä. Laittomat kaatopaikat tulevat ilmi lähinnä yleisöilmoitusten perusteella ja valvonta- ja siivoustyö on jatkuvaa niiden osalta. RINKI Oy:n ja Encore Oy:n (entinen Paperinkeräys Oy) Haminan keräyspisteet tarkastettiin ympäristönsuojelun toimesta vuonna 2022, tarkastukset jatkuvat määrävälein.	Roskaantumisen estäminen

4.5 JÄTEVEDET

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Jätevesiviemäriverkoston saneerausta lisätään	Haminan Vesi	Jätevesiviemäriverkostoa on saneerattu vuosittain n. 1-1,5 km/vuosi. Vuonna 2023 saneerattava verkostomäärä oli noin 2,01km. Saneerausmääriä lisätään asteittain talousarvion sallimissa rajoissa. Verkostosaneeraukset kohdistetaan sekaviemäröidyille alueille.	Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen
Jäteveden ylivuodot pyritään minimoimaan ja ylivuotoja minimoidaan erityisesti huonokuntoisia ja sekaviemäröityjä verkostonosia saneeraamalla	Haminan Vesi	Huonokuntoisia jätevesipumppaamoja saneerataan 1-2 kpl vuosittain ylivuotojen estämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi. Pumppaamojen automaatio on päivitetty niiden seurannan ja valvonnan parantamiseksi. Automaatio- ja kulutustiedoista lasketuista vesitaseista ja VUOVE-mittauksilla selvitetään vuotavia viemäriverkostoalueita.	Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen
Kiinteistönomistajia kehoitetaan johtamaan kiinteistöjen kuivatus- ja sadevedet hulevesiviemäriin, jos ne johdetaan nykyisin jätevesi- tai sekaviemäriin	Haminan Vesi	Kiinteistöiltä tulevien vuotovesien selvittämiseksi tehtiin viemärikuvauksia ja vuotojen tarkkailua. Tulevina vuosina lisätään sisäistä tutkimusta ja kiinteistökohtaista neuvontaa kiinteistökohtaisten kunnostusten aikaansaamiseksi. Saneerauksia yhteydessä lisätään neuvontaa kiinteistönomistajille.	Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen
Ohitusvesien määrän vähentäminen Nuutniemen puhdistamolla	Haminan Vesi, yhteistyö Kymen Veden, sekä Virolahden ja Miehikkälän kuntien vesihuolto-laitosten kanssa	Nuutniemen ohitusvesien käsittelylaitos oli vuonna 2023 huhtikuussa päällä 6 vuorokautta. Nuutniemen puhdistamo on ohitusvesien puhdistamo, jossa tarvittaessa käsitellään rankkasateiden ja lumen sulamisen aiheuttamat suuret tulvavirtaamat. Tavoitteena on, että ohitusvesikäsittelystä voitaisiin tulevaisuudessa jopa kokonaan luopua, jos vuotovesiä saadaan vähennettyä riittävästi.	Merten kestävän käytön edistäminen Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen

4.6 HAJAKUORMITUS

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Viemäriverkostoon liitettäviä maalle rakennettavia matonpesupaikkoja lisätään ja vanhoja vesistöissä olevia mattolaitureita poistetaan asteittain	Viherpalvelut	Uusia maalle rakennettavia matonpesupaikkoja ei ole lisätty. Haminassa on nykyisin neljä kuivan maan matonpesupaikkaa. Vielä vesistöissä olevia mattolaitureita ei enää uusita.	Merten kestävästä käytön edistäminen Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen

4.7 MAATALOUS

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Selvitetään alueella sijaitsevat eläinsuojat ja tarkastetaan niiden lannan varastointitilat ja lannan käyttö. Tarkastuksia kohdennetaan erityisesti hevostalleihin, joissa esiintyy enemmän lantaongelmia	Ympäristön- suojaus ja maaseutu- palvelut	Eläinsuojien lannan varastointitilojen ja lannan käyttöön liittyvät tarkastukset ovat kesken, tarkastuksia jatketaan. Vuonna 2023 tallitarkastuksia ei tehty. Hevosten pitäjien on tullut ilmoittautua eläintenpitäjärekisteriin v. 2020 loppuun mennessä.	Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen
Pyritään mahdollisuuksien mukaan löytämään lannan vastaanottajia	Ympäristön- suojaus ja maaseutu- palvelut	Kymenlaakson Jätteen Keltakankaan jätekeskus vastaanottaa hevosen lantaa, joka käsitellään mädättämällä biokaasulaitoksessa. Virolahdelle perustetun Haminan Energian biokaasulaitoksen toiminta on loppunut. Alueella on tarjolla eri yritysten maksullisia lava/noutopalveluita.	Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen
Uudet maaseutuyrittäjät otetaan heti mukaan maaseutupalvelujen ja ympäristönsuojelun yhteisen neuvonnan piiriin. Neuvontaa suoritetaan mm. tila- ja yrityskäytien muodossa	Ympäristön- suojaus ja maaseutu- palvelut	Neuvontatyötä, tarkastus- ja tilakäyntejä suoritetaan ympäristöpalveluiden ja maaseutupalveluiden kanssa uusilla eläintiloilla tarpeen mukaan.	Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen
Viljelijöitä kannustetaan mm. tiedottamalla ja neuvonnalla lohko-kohtaisesti toimenpide/ympäristösopimuksien mukaisesti maatalouden vesiensuojelua edistäviin toimenpiteisiin (mm.	Ympäristön- suojaus ja maaseutu- palvelut	Ruokavirasto ja Haminan maaseutupalvelut tiedottavat viljelijöitä ympäristösopimusten, ympäristösitoumusten ja luomusitoumusten	Haitallisten aineiden vähentäminen Rehevöitymisen hillitseminen

<p>suojavyöhykkeiden perustaminen, laskeutusaltaiden, kosteikkojen ja pohjapatojen rakentaminen). Toteutuskanavina ovat mm. maaseutupalvelujen asiakasneuvonta ja lähetettävät viljelijäkirjeet sekä ympäristönsuojelun tarkastuskäynnit, joiden yhteydessä toimenpiteitä ja tietoa niistä voidaan jakaa. Viljelijöille pidettävissä koulutuksissa tiedotetaan lisäksi maatalouden ympäristösopimusten tarjoamista vesiensuojelulle hyödyllisistä vaihtoehdoista.</p>		<p>ehtoista ja mahdollisuuksista. Haminan maaseutupalvelut järjestää koulutuksia aiheesta yhteistyössä alueen ELY-keskuksen ja muiden yhteistoiminta-alueiden kanssa.</p>	<p>Luonnon monimuotoisuuden lisääminen</p>
<p>Viljelijöitä tiedotetaan peltojen kipsikäsittelyn ja hiiliviljelyn mahdollisuuksista</p>	<p>Ympäristönsuojelu ja maaseutupalvelut</p>	<p>KIPSI-hanke jatkuu. Hankkeen hakuajoista tiedotetaan maaseutupalveluiden verkkosivuilla ja sosiaalisen median kanavissa. Hiiliviljelyyn liittyviä koulutuskutsuja ja tiedotteita jaetaan maaseutupalveluiden sosiaalisen median kanavilla.</p>	<p>Haitallisten aineiden vähentäminen</p> <p>Rehevöitymisen hillitseminen</p>
<p>Viljelijöitä tiedotetaan vesienhoitosuunnitelman vuosien 2028-2033 maataloutta koskevista tavoitteista ja toimenpiteistä vesienhoitosuunnitelman valmistuttua v. 2027</p>	<p>Ympäristönsuojelu ja maaseutupalvelut</p>	<p>Ehdotukset vesienhoitosuunnitelmiksi ja tulvariskien hallintasuunnitelmiksi vuosille 2028–2033 valmistuvat v. 2027 loppuun mennessä. Tiedotus toteutetaan v. 2028.</p>	<p>Haitallisten aineiden vähentäminen</p> <p>Rehevöitymisen hillitseminen</p>
<p>Kaupungin vuokrateltoja ohjataan esimerkkipeltoiksi maatalouden vesiensuojelutoimenpiteiden osalta. Kaupungin omistamat pellot (n. 36 ha) ja niiden viljelykunto tarkastetaan ja määritetään niille tarkennetut toimenpiteet yhteistyössä viljelijän kanssa (esim. suojavyöhykkeet, suorakylvömenetelmän käyttäminen, laskeutusaltaat, ravinnetaseet)</p>	<p>Maaseutupalvelut, kaupungingeodeetti</p>	<p>Peltojen vuokrasopimukset on uusittu 2021. Toteutetaan peltokierrokset ja määritellään toimenpiteet pelloilla vuokrasopimusten uusimisten yhteydessä.</p>	<p>Haitallisten aineiden vähentäminen</p> <p>Rehevöitymisen hillitseminen</p> <p>Luonnon monimuotoisuuden lisääminen</p>
<p>Kaikille eläintiloille tehtävien tarkastuskäyntien yhteydessä (ympäristönsuojelu) kiinnitetään huomiota eläinsuojan ja maitohuonejätevesien käsittelyjärjestelmiin ja annetaan tiloille neuvoja ja tietoa jätevesien käsittelyyn ja tehostamiseen liittyen.</p>	<p>Ympäristönsuojelu ja maaseutupalvelut</p>	<p>Työtä jatketaan edelleen tarkastusten yhteydessä.</p>	<p>Rehevöitymisen hillitseminen</p>

4.8 METSÄTALOUS

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Metsätalouden vesiensuojelukeinojen käyttöönoton edistäminen kaupungin omistamissa metsissä	Viherpalvelut	Haminan kaupungin metsäsuunnitelmien päivitys on tehty vuonna 2022. Lähteet ja purot ovat jo metsälain perusteella erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joiden lähiympäristöä ei saa käsitellä ja ne on huomioitu metsäsuunnitelmissa.	Rehevöitymisen hillitseminen Luonnon monimuotoisuuden edistäminen

4.9 UUSI: KALAKANNAT JA VIRKISTYSKÄYTTÖ

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Haminan kaupunki edistää kalakantojen kestävästä hyödyntämisestä ja virkistyskäytön turvaamista	Kaupungingeodeetti	Annettu lausunto kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmasta v. 2024	Merten kestävästä käytön edistäminen Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen

4.10 UUSI: VIERASLAJIEN TORJUNTA

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Tehostetaan vieraslajien torjuntaa	Viherpalvelut	Viherpalvelut poistaa kaupungin viher- ja yleisiltä alueilta vieraslajeja, jättipalsami, japanin tatar, lupiini. Kurtturuusut poistettu 95%	Luonnon monimuotoisuuden lisääminen Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen

4.11 ITÄMERITIE TOISUUDEN LISÄÄMINEN

Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne 2024	Toimenpide edistää seuraavia tavoitteita
Kunnan asukkaita ja yrityksiä informoidaan Itämeren tilasta ja keinoista tilan parantamiseksi mm. luomalla ympäristönsuojelun Internet-sivuille Itämeri-aiheinen teema	Ympäristönsuojelu	Internet-sivuja on päivitetty.	Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen
Itämeri -toimenpideohjelmasta laaditaan esite, jossa esitetään toimenpideohjelman lisäksi myös muuta Itämeri-tietoutta. Esite laitetaan saataville mm. kaupungin asiakaspalveluun ja kirjastoihin sekä sähköisenä versiona ympäristönsuojelun perustettaville Itämeri-aiheisille sivuille	Ympäristönsuojelu	Esitettä on päivitetty ja se on ollut saatava internet-sivuilla sekä kirjastossa ja asiakaspalvelussa.	Yhteistyön ja osallisuuden lisääminen

5. Esimerkkejä jo toteutetuista toimenpiteistä

Jätevesien puhdistuksen parantaminen

- Haminan entisen Nuutniemen jätevedenpuhdistamon jätevedet on johdettu siirtoviemärillä Kotkan Mussalon jätevedenpuhdistamolle v. 2011 alkaen.
- Siirtoviemäri Myllykylä-Husula on rakennettu vuonna 2009 ja Myllykylän puhdistamo on lakkautettu 11.9.2009.

Haja- ja loma-asutuksen jätevesien neuvontahankkeet

- Hamina oli mukana Kymijoen vesi- ja ympäristö ry:n hallinnoimassa NEUVO-hajajätevesien neuvontahankkeessa vuosina 2011-2014. Hanke jatkui NEUVO Kymi hankkeena v. 2017 ja edelleen nimellä Neuvo Kymi 2018 hankkeena vuonna 2018. Vuonna 2019 hanke toimii nimellä Neuvo Kymi 2019. Hanke ja hankkeen neuvontatyö päättyi 31.10.2019. Hankkeen aikana tehtiin neuvontatyötä erilaisissa yleisötilaisuuksissa sekä tarjottiin neuvontaa asukkaita palvelevassa Jätevesineuvolassa ja tiedotettiin jätevesien käsittelyyn liittyvistä asioista, kuten ympäristönsuojelulain hajajätevesiä koskevasta sisällöstä.
- Haminan vapaa-ajan asuntojen omistajille on lähetetty tiedotteet jätevesijärjestelmien kunnostamisesta. Lisäksi tiedote on julkaistu Haminan ympäristönsuojelun internet-sivuilla sekä kaupungin ns. kesälehdessä yhdessä muiden tiedotteiden kanssa. Lisäksi jätevesitiedotusta on lisätty internet-sivujen kautta tiedottamalla esimerkiksi Jätevesiviikosta.
- Haminassa on ollut myös ProAgrian koordinoima jätevesineuvonta –hanke
- Osuuskuntamuotoista viemäriverkoston rakentamista on tuettu ja kannustettu vesiosuuskunnille suunnatun suunnittelun ja tiedotuksen avulla.
- Uusia osuuskuntia on perustettu Haminaan.

Maatalous

- Ympäristönsuojelu on laatinut hevostalliohjeen
- Lantalatarkastuksia on suoritettu tiloille

Pilaantuneiden sedimenttien ruoppaukset

- Haminan sataman TBT-allas on valmistunut 2010.

Meren hapettaminen sisäisen kuormituksen vähentämiseksi, OXY-hanke

- OXY-hankkeessa Tammiinselän ajoittain hapettomaan syvänteeseen asetettiin hapetuslaitteet, joiden avulla pyritään pienentämään sisäistä kuormitusta v. 2011. Hanke kesti kolme vuotta.

Rantojen kunnostaminen ja salmien virtaamien parantaminen

- Pappilansaaren salmia on niitetty.
- Kaupungin niittokoneella niitetään Savilahtea asukkaiden toimesta talkoilla joka kesä.
- Kaupungin omistama niittokone on ollut myös lainassa Pohjois-Haminan järviolueilla, jossa niittoja on tehty talkootyönä.
- Lampaita on laidunnettu ranta-alueilla umpeenkasvun estämiseksi.

Itämeri-tietoisuuden lisääminen

- Kaupungin nettisivuille on luotu Itämeri-aiheinen teema
- Itämeri-toimenpideohjelmasta kertova esite on tehty

6. Toimenpideohjelman päivittäminen ja toimien rahoittaminen

Toimenpideohjelma päivitetään vuosittain toukokuun loppuun mennessä. Päivittämisen yhteydessä selvitetään mm. toimenpiteiden toteutustilanne ja toimenpideohjelmaan mukaan voidaan ottaa myös lisää toimenpiteitä Itämeren tilan parantamiseksi. Toimenpideohjelman tarkistamisesta vastaa ympäristönsuojelu.

Itämeri-toimenpideohjelman mukaiset käytännön toimenpiteet toteutetaan pääosin hallintokuntien vuotuisten määrärahojen puitteissa.

